

yazar ile ilgili net, anlaşılır bir metin sunuyor. Hiç okumadığınız isimler de karşınıza çıkabiliyor yahut çok sevdiğiniz bir yazarın “başka” bir kitabı seçilmeliydi diye düşünebiliyorsunuz. Çok normal. Bu durum öykünün zenginliği ile ilgili değil mi? Necip Tosun’un hem seçkisi hem de seçki içinde kitaplar hakkındaki değerlendirmelerinin ise her yazar adayının başucu metni olacağına şüphe yok.

Öykü tarihinde iz bırakmış öyküleri değil kitapları seçen Tosun, seçki

hazırlamanın risklerinin bilincinde bir seçme işine girişmiş. Edebiyat dergiciliğinin büyük bir ivme kazandığı günümüzde “bir topluluktan -bir edebiyat anlayıştan” bahsedilebilir mi? Edebiyat ortamlarının “sıkıntısını-derdini” bilen, yaşayan bir isim olarak Necip Tosun; yeni yazarlarla bizi karşılaştırmasının yanı sıra piyasada baskısı olmayan unutulmuş gitmiş nice değerli kitabı da bizlere hatırlatıyor. Umuyorum ki bu yüz kitap seçkisiyle yazarların diğer eserleri de yeniden gündemimizi oluşturur.

GARGANTUA

Ergün VEREN

“Gülmek insana özgüdür.” diyen Henri Bergson’dan dört yüz yıl önce “Gülen kitap yeğdir ağlayan kitaptan; gülmektir çünkü insanı insan eden.” sözleriyle okuruna sesleniyor; François Rabelais... Bu çalışmada, Rabelais’ın 1534 yılında Paris’te yayımlandığında müstehcen-zararlı-tehlikeli olarak nitelenen ve görünüşte mizahi bir dev ailesi masalı olan serinin ikinci romanı, mizah kültürü bağlamında irdelenmeye çalışılmıştır.

Zayıfın güçlüye karşı silahı; keskin bir zekânın ürünü; bilgece bir eleştiri; mantığa dayalı hayal; kurulu düzenle ve kurallarla yüzleşme, onları analiz etme, başkaldırma, mücadele etme ve değiştirme işlevleri de olan mizahi

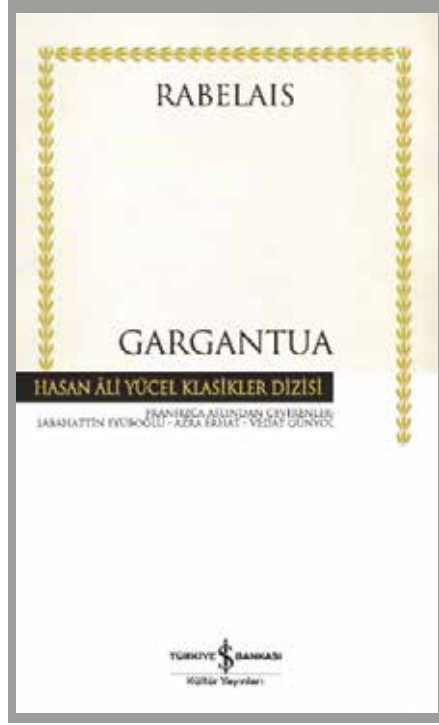
merkeze alan yazar; gülmece olarak sunduğu bu kitabın hafife alınmayıp daha yüksek bir anlamla yorumlanmasını da ögütlemektedir.

Kitap, bir “Dev” olan Gargantuâ’nın soyağacının; çocukluğunun; eğitim döneminin; başarısızlığı üzerine farklı bir eğitim sistemine dâhil edilmişin; tarafı ve kahramanı olacağı bir savaşın çıkışının, safhalarının ve zaferinin; sonrasında yeni bir dünya ve inanış düzenini kuruluşunun anlatıldığı eserdir.

Eser Orta Çağ’dan beri dillerde dolaşan ve Kral Arthur ile ilgili şövalye romanlarının çerçevesi içine giren “İngiltere Kralı Arthur’un, Goslar ve Magoslarla savaşları döneminde büyücü Merlin’in bu savaşta ona yardımcı olmaları için bir dev ailesi yaratması” efsanesi temelinde kurgulandığı anlaşılmaktadır.

Eserde mizahın pek çok unsuru, işlevi ve türü yine dil bilimsel ögeler ve mizahın alansal içerikleri kullanılarak dönemin edebiyatı, eğitimi/kurumları, sosyal yaşamı ile kilise ve din adamı tipolojisindeki aptallıklar, kötülükler, suistimler vb. sergilenmek ve eleştirilmek amacıyla kınanmakta, yerilmekte, küçümsenmekte ve aşağılanmaktadır. Bunlar da komik ve saldırgan bir üslupla yapılmaktadır.

Bu özellikleriyle parodik ve satirik bir çalışma olarak değerlendirilecek eserde yazar; dil bilimsel ögelerden **tekrarları** (“güzel güzel osurursunuz... s. 183”; “Hey hey, Regnault, uyansana, uyan bre Regnault, uyan. s. 185” gibi); **söz oyunlarını** (“...Komutan Böbürlük..” s. 146; “Bızdıklar Dukası, Kont Dalkılıç, Komutan Boklavat” s. 149; “...oradaysanız yok olun, yoksanız diyeceğim yok!” s. 166 gibi); **yanlış söyleyişleri** (“...dosdoğru orak gibi, en dolambaçlı kestirmeden doğru cennete...” s. 132; kahramanlara-yerleşim yerlerine-köprülere vb. farklı isimler verilmesi, gibi); **etnik ögeleri** (kontrolsüz sarhoş sohbetlerinin oluşturduğu söz komiği-bölüm V; “kakayiyici papazlar...” s. 181 gibi); **argo-cinsellik-müstehcen içerikli sözler** (“...tokmakçılarında bırakmış kendini...” s. 23; “çüksüz bay olur sonra...” s. 58; “maslahatını havaya kaldırıp...” s. 81; “Yeraklıyus...” s. 84; “...benim adamlarımın taşakları yumuşaktır hamur gibi...” s. 145; “çükleri kesilmiş itler...” s. 179 gibi) ile **kalıp sözleri** (“dönelim koyunlarımıza...” s. 12; “gökten sağanak sağanak tereyağ

Gargantua - Rabelais, François (2015),
[Çev: Eyüboğlu, S. Azra, E. Günyol, V.],
İstanbul: İş Bankası Yayınları, 9. Baskı,
ISBN 978.975-478.715.9

yağdı...” s. 15; “papanın katırı...” s: 27; “sabahleyin sol tarafından kalkmak...” s. 121; “kırıyordu belini köpek gibi...” s. 130 gibi) sıklıkla kullanılarak komiği güçlendirmektedir.

Dönemin tüm yönleriyle eleştirildiği ve aşağılandığı eserde mizahın **ironi** (“gerçekte olmayan Montsoreau Sayıştayı...” s. 41; “soylu bir kralın meteliği olmaz...” ve devamı s. 149; “bölüm XXXIII” gibi), **aykırılık** (kitabın tamamına yakınında verilen abartılı sayılar; “savaş sahnelerindeki abartılı anlatımlar”; “dişlerini takunyayla temizliyor, ellerini çorbayla yıkıyor...” s.

55 gibi), **hiciv** (“ölmüş eşekten osuruk çıkmaz...” s. 75; “bağlar bozuldu, yansın sepetler...” s. 128; “... Bizans’tan gelme su ve atkılar dağıtır duman ederdi hepsini...” s. 193; “...veba ermiş Sabastian’dan mı geliyor?...” s. 202 gibi), **alay etme** (“... yağlarını keyifle sürtüştürmek...” s. 21; “bölüm VIII-kıç sileceği buluşu”; “Sorbonneden doktora aldıracağım.” s. 66; “bölüm XIX-XXI gibi”; “beyin hamurlarının aşırı çalkantısından...” s. 93; “zavallı keşişler...” s. 127”; “nasıl donlarına ettiklerini görmek için...” s: 151 gibi) unsurlarına da yoğun olarak yer verilmektedir ki tüm bunları ağırlıklı olarak mizahın üstünlüğe dayalı saldırganlık kuramı ile ifade etmek mümkündür.

Eserde dikkat çeken bir başka ayrıntı da **şakadan ciddiye ani geçişlerdir** (bölüm IX, X, XXII, XXIII, XXIV, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI gibi). Bu da kitapta mizahın amaç değil araç olarak kullanıldığını göstermektedir.

Mizah yoluyla nelerin yapılabileceğini, insanların dikkatlerinin çekilerek zihinlerinin nasıl harekete geçirilebileceğini, yeni bir düzenin ve inanın nasıl yaratılabileceğini ortaya koyan eserlerden biri olarak nitelendirebilecek bu kitap; serinin diğer kitapları *Pantagruel*, *Le Tiers Livre*, *Le Quart Livre* ve *Le Cinquiesme Livre* ile birlikte okunmalıdır. Bu kitapların en kısa zamanda Türkiye Türkçesine tercüme edilmesi ile alandaki bir eksik daha tamamlanmış olacaktır.

DEDE KORKUT

Emel TEKİN

15. yüzyıla ait *Dede Korkut Kitabı*’nın on iki hikâyeyi içeren Dresden (Almanya) ve altı hikâyeyi içeren Vatikan (İtalya) olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır.

Dede Korkut metni; yazım özellikleri, dili, yazıya geçiriliş dönemi gibi hususlar göz önüne alındığında okuma, anlamlandırma ve aktarma açısından güçlükler taşır. Dede Korkut’un Dresden Nüshası’nı değerlendiren eser karanlık noktaları aydınlatmak ve bu önemli eserin doğru okunup anlaşılması adına yapılmış en güncel ve kap-

samlı çalışmadır. İki cilt olan kitabın birinci cildini *Giriş* ve *Notlar*, ikinci cildini ise *Metin* ve *Dizin* kısmı oluşturur.

I. ciltte *Giriş* bölümünden önce şu kısımlar yer alır:

Ön Söz kısmında Özçelik; kitabın on yılı aşan bir süreçte ortaya çıktığını, 2005 ve 2006 yıllarında yayımladığı notların sonrasında da Dede Korkut üzerine çalışmaya devam ettiğini ve yeni teklif ile tespitlerin değerlendirilip elimizdeki kitabın meydana geldiğini belirtir. *Ön Söz*’ün hemen akabinde, eserin hazırlanması sırasında yardımcıları bulunan kişilere de teşekkür etmeyi unutmamıştır.